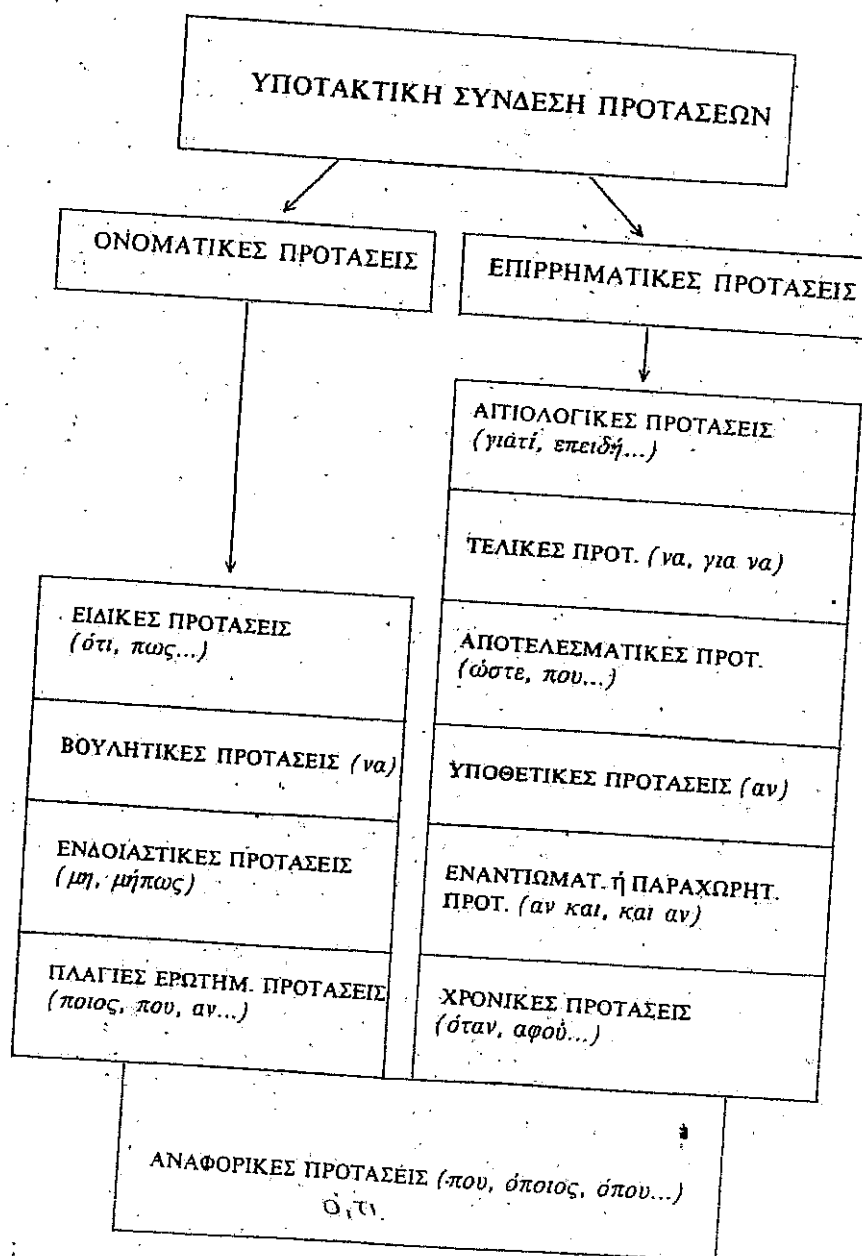
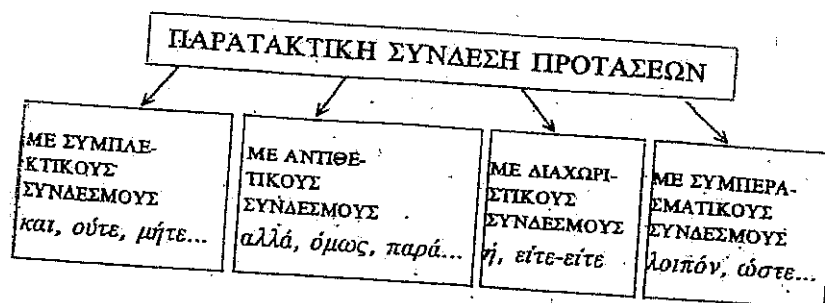

**ΚΥΡΙΕΣ ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ
ΣΥΝΔΕΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ**

Περίοδος λόγου : Ένα τμήμα του λόγου που βρίσκεται ανάμεσα σε τελείες και περιέχει μία ή περισσότερες προτάσεις.

Π.χ. Όσο διαρκούσε η ιερή εκχειρίδα, οι Έλληνες παραμέριζαν τις διαμάχες τους και επιδίδονταν σε ειρηνικά έργα.

Οι προτάσεις ως προς τη σχέση τους με άλλες διακρίνονται σε κύριες και δευτερεύουσες.

Κύριες ή ανεξάρτητες λέγονται οι προτάσεις που στέκονται μόνες τους στο λόγο.
Π.χ. Η νότια Σαλαμίνα έχει πολλή βλάστηση.

Ο Σπύρος Λούης τερμάτισε πρώτος στο μαραθώνιο του 1896.

Δευτερεύουσες ή εξαρτημένες λέγονται οι προτάσεις που για να σταθούν στο λόγο, χρειάζεται να συνδυαστούν με μια άλλη πρόταση ή συμπληρώνουν το νόημα μιας άλλης πρότασης.

Αρχίζουν με κάποιο υποτακτικό σύνδεσμο ή αναφορική ή ερωτηματική αντωνυμία ή επίρρημα.

Υποτακτικοί σύνδεσμοι: ότι, πως, να, μήπως, γιατί, καθώς, αν, όταν, αφού κλπ

Αναφορικές αντωνυμίες: που, ο οποίος, όποιος, όσος, ό,τι

Αναφορικά επιρρήματα: όπου, όπως, όσο

Ερωτηματικές αντωνυμίες: ποιος, τι, πόσος

Ερωτηματικά επιρρήματα: πότε, πώς, πόσο

π.χ. Δεν έγγραψε καλά στο διαγώνισμα, γιατί δεν είχε διαβάσει.

Αν είχαμε ελεύθερο χρόνο, θα πηγαίναμε ένα ταξίδι.

Σκέφτεται να αγοράσει καινούργιο κινητό.

Του επιστρέψαμε τα χρήματα που μας δάνεισε.

Με ρώτησε ποια γνώμη έχω για την υπόθεση.

Οι δευτερεύουσες προτάσεις λειτουργούν:

Α) ως αντικείμενο του ρήματος της κύριας πρότασης.

Είπε ότι θα φύγει από τον τόπο του

Με ρώτησε ποια γνώμη έχω για την υπόθεση

Β) ως υποκείμενο απρόσωπου ρήματος της κύριας πρότασης.

Πρέπει να φύγουμε

Φαίνεται ότι η εκδρομή θα αναβληθεί.

Απαγορεύεται να έχετε ανοικτά τα κινητά στο θέατρο.

Γ) ως επιρρηματικοί προσδιορισμοί δηλώνουν δηλαδή:

- χρόνο, π.χ. Όταν κατηφορίζεις την Ερμού, έχεις όλη την πόλη μπροστά σου.

- αιτία, π.χ. Θύμωσε, επειδή ο Γιάννης αποφάσισε να φύγει.

- σκοπό, π.χ. Τα καράβια έρχονταν (για) να φορτώσουν ξυλεία.

- αποτέλεσμα, π.χ. Μιλά πολύ σιγά, ώστε μόλις ακούγεται.

- υπόθεση, π.χ. Αν πάτε στη Μυτιλήνη, θα περάσετε ωραία.

- εναντίωση, π.χ. Αν και περνάει δύσκολα, δεν αφήνει τον τόπο του.

Οι προτάσεις μέσα στο λόγο συνδέονται μεταξύ τους με συνδέσμους

Υπάρχουν 2 κατηγορίες συνδέσμων:

Οι παρατακτικοί (συμπλεκτικοί, αντιθετικοί, διαχωριστικοί, συμπερασματικοί)

Οι υποτακτικοί (χρόνικοί, αιτιολογικοί, ειδικοί κ.λ.π.)

ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΝΔΕΣΜΩΝ

Είδη	Σύνδεσμοι
A. Παρατακτικοί	
1. Συμπλεκτικοί	και/κα, ούτε, μήτε (ουδέ, μηδέ σε παλαιότερα κείμενα)
2. Διαχωριστικοί	ή, είτε
3. Αντιθετικοί	αλλά, μα, παρά, όμως, ωστόσο,
4. Συμπερασματικοί	λοιπόν, ώστε, άρα, επομένως, οπότε
5. Επεξηγηματικός	Δηλαδή

B. Υποτακτικοί	
6. Ειδικοί	πως, πον, ότι
7. Χρονικοί	όταν, ενώ, καθώς, αφού, αφότου, πριν (πριν να), μόλις, προτού, ώσπου, ωσότου
8. Αιτιολογικοί	γιατί, επειδή, αφού, τι (ποιητικό)
9. Υποθετικοί	αν/εάν, άμα
10. Τελικοί	να, για να
11. Αποτελεσματικοί	ώστε (να), που
12. Εναντιωματικοί / παραχωρητικοί	αν και, ενώ, μολονότι
13. Ενδοιαστικοί (ή διστακτικοί)	μη(ν), μήπως
14. Συγκριτικός	παρά
15. Βουλευτικός	να

Παρατακτική σύνδεση των προτάσεων

Με τους παρατακτικούς συνδέσμους συνδέονται όμοιες προτάσεις:
κύρια + κύρια ή δευτερεύουσα + δευτερεύουσα ίδιου είδους

Σκέφτηκε μια στιγμή και κατόπιν απάντησε

Πονούσε, αλλά δεν έλεγε τίποτα.

Βοηθήστε με αν θέλετε και αν μπορείτε.

Υποτακτική σύνδεση των προτάσεων

Με τους υποτακτικούς συνδέσμους, αλλά και με αναφορικές, ερωτηματικές αντωνυμίες και με αναφορικά και ερωτηματικά επιρρήματα συνδέονται ανόμοιες προτάσεις:
κύρια + δευτερεύουσα ή δευτερεύουσα + δευτερεύουσα
διαφορετικού είδους

Έτρωγα καλά, για να δυναμώσω.

Το πλοίο θα έχει φτάσει στο λιμάνι, πριν ξημερώσει.

Σήμερα χάρηκα πολύ, γιατί μας είπαν ότι θα πάμε εκδρομή.

Ασύνδετο σχήμα

Όμοιες προτάσεις (ή λέξεις) μπαίνουν η μια πλάι στην άλλη χωρίς σύνδεσμο: και χωρίζονται μεταξύ τους με κόμμα.

Ο επιστήμονας παρατηρεί τα φαινόμενα, ερευνά τις αιτίες, πειραματίζεται.

Χάρη στις εφευρέσεις ο άνθρωπος δάμασε τη φύση, απαλλάχτηκε από το σωματικό μόχθο, ανύψωσε το βιοτικό του επίπεδο.

Από τη χαρά μου ήθελα να φωνάξω, να τραγουδήσω, να χορέψω.

Στο παρακάτω κείμενο να βρείτε σε ποιες περιπτώσεις έχουμε παρατακτική και σε ποιες υποτακτική σύνδεση. Στις περιπτώσεις της υποτακτικής σύνδεσης να σημειώσετε τον υποτακτικό σύνδεσμο ή την αναφορική αντωνυμία ή επίρρημα με τα οποία γίνεται η σύνδεση.

Μόνο στο Φρούριο, όπου πηγαίναμε εκδρομές με το σχολείο και τρέχαμε ανάμεσα σε θρυμματισμένα κανόνια κι ερειπωμένα δεσμοκτήρια, σκουριασμένες κρεμάλες κι ανήλιαγες κρυψώνες, προσπαθούσαμε να ξεδιπλώσουμε το μικρό πανωφόρι του παιχνιδιού. Γρήγορα ξεφεύγαμε από την επιτήρηση των δασκάλων, σκαρφαλώναμε στις τάπιες κι από κει παίζαμε με την πόλη, που χανόταν σε μια γλυκιά ομίχλη από φρέσκο ψωμί, λαδομπογιά και καρνάγιο, ιώδιο και κάρβουνο.

Το βράδυ πάλι γινόμασταν συμμορίες και τρέχαμε μ' ένα εεεεε πίσω από σκυλιά που κούτσαιναν κι έναν τρελό που φορούσε φουρκέτες στο κεφάλι, ενώ οι μεγαλύτεροι μας τρώμαζαν με ιστορίες μακάβριες κάτω από τις σκοτεινιασμένες καμάρες. [...] Στρέφοντας το βλέμμα στα διαζώματα των πολυκατοικιών, που στριμώχνονται και πνίγουν το καμπαναριό του Αϊ-Γιάννη, δεν απορώ που μας παρέδωσαν μια πόλη έρημη από πράσινο και πάρκα. Παντού αξιοποίηση.

(Κοσμάς Χαρπαντίδης, «Χαλασμένες γειτονιές»,
Μανία πόλεως)

Να βρείτε τις κύριες και δευτερεύουσες προτάσεις και πού έχουμε παρατακτική και υποτακτική σύνδεση.

1. Τον ρώτησα γιατί δεν ήρθε.
2. Αμφιβάλλω αν έχει διάθεση να προσφέρει.
3. Φοβούμαι μήπως σου κάνουν κακό.
4. Εξετάζουμε ποιος έδωσε τις πληροφορίες και ποιος τις απέκρυψε.
5. Ο Κηρολίβανος έφυγε σάϊτα πρώτος και χάθηκε στον ορίζοντα.
6. Με ειδοποίησαν ότι ο αδελφός μου πέτυχε στο διαγωνισμό.
7. Του έστειλα ένα ευχάριστο μήνυμα, ότι ο αδελφός του πέτυχε στις εξετάσεις.
8. Μας επισκέπτονταν συχνά και μας έφερναν πολλά δώρα.
9. Αν νομίζεις πως αυτό θα σε βλάψει, μην το κάνεις.
10. Έκανα ό,τι μπορούσα για να σε σώσω.
11. Είναι τόσο πρόσχαρος, που τον θέλουν όλοι στην παρέα τους.
12. Όταν γύρισα σπίτι ήταν ήδη αργά.
13. Χαίρεσαι να κολυμπάς και να ταξιδεύεις.
14. Απάντησε μου σε λίγη ώρα αν θα έρθεις μαζί μας.
15. Για την ώρα μην αντιδράσεις, αν σου επιτεθεί και βλέπεις ύστερα τι πρέπει να κάνεις.
16. Μολονότι τον βοήθησα τόσες φορές, δεν αναγνώρισε τις θυσίες μου.
17. Προετοιμαστήκαμε όλο το χρόνο, αλλά δεν κερδίσαμε τον αγώνα.
18. Όλη μου τη ζωή, είπε η μάνα μας ήρεμα και σοβαρά, τη θυσίασα για τα παιδί μου.
19. Δε μίλησε είτε γιατί δεν ήθελε είτε γιατί φοβόταν.
20. Ήρθα για να σε βοηθήσω.

Υποτακτική σύνδεση προτάσεων (Πώς εισάγονται οι δευτερεύουσες προτάσεις)

6

- Δεν πρέπει να συγχέεται η «υποτακτική» σύνδεση των προτάσεων με την «υποτακτική» ως έγκλιση των ρημάτων.
- Οι δευτερεύουσες προτάσεις δεν μπορούν να σταθούν μόνες τους στο λόγο, αλλά χρειάζονται κάποια ισχυρότερη πρόταση (συνήθως κύρια αλλά και δευτερεύουσα), για να στηριχτούν σ' αυτήν· και με αυτή την πρόταση συνδέονται με **υποτακτική σύνδεση**, δηλαδή με **υποτακτικούς συνδέσμους** και με κάποιες άλλες λέξεις (βλ. παρακάτω) εισάγονται, δηλαδή αρχίζουν, δευτερεύουσες (εξαρτημένες) προτάσεις.

Υποτακτικοί σύνδεσμοι και ονομασίες των δευτερευουσών προτάσεων

- Οι δευτερεύουσες προτάσεις ανήκουν σε πολλά είδη και το καθένα από αυτά παίρνει το όνομά του από το όνομα του «υποτακτικού συνδέσμου» (ή της άλλης λέξης) με τον οποίο αρχίζουν, με τον οποίο «εισάγονται» (= μπαίνουν) στο λόγο. Έτσι, κάνουμε λόγο για προτάσεις ειδικές (εισάγονται με ειδικούς συνδέσμους), τελικές, συμπερασματικές κτλ. Παρακάτω δίνονται οι υποτακτικοί σύνδεσμοι, η ονομασία των προτάσεων τις οποίες αυτοί εισάγουν καθώς και σχετικά παραδείγματα προτάσεων:

ειδικοί σύνδεσμοι: *ότι, πως, που* (ειδικές δευτερεύουσες προτάσεις):

- ▶ Νομίζω *ότι* έχω δίκιο.
- ▶ Έχω την πεποίθησή *πως* θα κερδίσω το βραβείο.

βουλητικοί: *να* (βουλητικές):

- ▶ Θέλω *να* σε δω.
- ▶ Μπορείς *να* επιτύχεις υψηλότερες επιδόσεις.

δισταχτικοί ή ενδοιαστικοί: *μήπως, μη(ν), να μη(ν)* (δισταχτικές ή ενδοιαστικές):

- ▶ Στη Ζάκυνθο φοβούνται *μήπως* ξαναγίνει σεισμός.
- ▶ Πρόσεξε *μη* σε δει κανείς.

αιτιολογικοί: *γιατί, επειδή, αφού, διότι, που — καθώς, μια και, μια που* κ.ά. (αιτιολογικές):

- ▶ Δεν κατάλαβα *γιατί* δεν ήξερα αννλικά.
- ▶ Δε θα βγω απόψε, *επειδή* έχω πονοκέφαλο.
- ▶ *Αφού* επιμένεις τόσο πολύ, θα σε ακολουθήσω.
- ▶ Με συγχωρείς, *που* ήρθα έτσι ξαφνικά και απρόσκλητα.

τελικοί: *για να, να* (τελικές):

- ▶ Ο θεός μου πήγε στην Αθήνα, *για να* κλείσει μια δουλειά.
- ▶ Η Έλλη έτρεχε, *για να μη* χάσει το τρένο.
- ▶ Πήγε *να* φέρει το βιβλίο του (= για να φέρει...).

αποτελεσματικοί: *ώστε, που, ώστε να, που να* κ.ά. (αποτελεσματικές):

- ▶ Ήμουν τόσο συγκινημένος, *ώστε* δεν μπορούσα να συγκρατήσω τα δάκρυά μου.
- ▶ Το άλμα μας εντυπωσίασε τόσο, *που* μας άφησε με ανοιχτό το στόμα.

χρονικοί: *όταν, ενώ, αφού, αφότου, άμα, σαν, καθώς, μόλις, πριν, πριν να, προτού να, ώσπου, ώσπου να, όποτε, εκεί που, κάθε που* κ.ά. (χρονικές):

- ▶ *Όταν* έρθεις, θα τα πούμε.
- ▶ *Ενώ* ταξιδεύαμε, οι γλάροι πετούσαν πάνω από το πλοίο.
- ▶ *Αφότου* έφυγε, δεν πήρα καμία είδηση.
- ▶ Τηλεφώνησέ μου, *μόλις* βρεις χρόνο.
- ▶ *Καθώς* έφευγε το πλοίο, η Αρίστη μάς χαιρετούσε από την κουπαστή.
- ▶ *Όποτε* δεν έχω νέα σου, ανησυχώ.
- ▶ *Εκεί που* τα λέγαμε αυτά, θυμόμασταν το παρελθόν.

υποθετικοί: *αν (εάν)*. Με σημασία υποθετικών συνδέσμων χρησιμοποιούνται και οι χρονικοί σύνδεσμοι *σαν, άμα, καθώς* και το *να* (υποθετικές):

- ▶ *Αν* δεν κλάψει το παιδί, η μάνα δεν του δίνει να φάει.
- ▶ *Σαν* θέλει η νύφη κι ο γαμπρός, τύφλα να 'χει ο πεθερός (= *αν θέλει...*).
- ▶ *Άμα* ρωτήσεις, θα σου πουν (*αν ρωτήσεις...*).

εναντιωματικοί: *αν και, μολονότι, ενώ, μόλο που (παρόλο που), και που, και* κ.ά. (εναντιωματικές):

- ▶ *Αν και* πεινούσα, δεν έφαγα τίποτε.
 - ▶ *Μολονότι* μαζεύτηκαν πολλά σύννεφα, δεν έβρεξε.
 - ▶ Κάποιοι παρουσιάζονται ως μεγάλοι καλλιτέχνες, *ενώ* δεν έχουν ταλέντο.
 - ▶ *Μόλο που* είχε πολλές υποχρεώσεις, τα έβγαζε πέρα με ένα μεροκάματο.
- Υποτακτική σύνδεση έχουμε και σε τρία ακόμα είδη δευτερευουσών προτάσεων, οι οποίες δεν εισάγονται με συνδέσμους αλλά με:
- ερωτηματικές αντωνυμίες ή ερωτηματικά επιρρήματα:** *ποιος, πόσος, τι..., πού, πώς, γιατί, πότε..., αν, μήπως* κ.ά. (πλάγιες ερωτήσεις):

- ▶ Ρώτησε *ποιος* ήταν ο ξένος.
- ▶ Ήθελα να μαντέψω *τι* ώρα τάχα να 'ναι.
- ▶ Από την αμηχανία του δεν ήξερε *πώς* να αντιδράσει.
- ▶ Απορώ *γιατί* ήρθες.
- ▶ Δεν ήξερα *πότε* θα φύγουν.

αναφορικές αντωνυμίες ή αναφορικά επιρρήματα: *που, ο οποίος, όποιος, όσος, ό,τι... - όπως, όπου, που, σαν να...* (αναφορικές προτάσεις):

- ▶ Το δώρο *που* μου πρόσφερε μου έδωσε χαρά.
- ▶ Μίλησε για την πατρίδα του, *που* μας ήταν άγνωστη.
- ▶ *Όποιος* βιάζεται σκοντάφτει.
- ▶ Έφαγαν *ό,τι* βρήκαν μπροστά τους.
- ▶ Σταματούσαμε *όπου* βρίσκαμε νερό.
- ▶ Να φέρεσαι *όπως* πρέπει.
- ▶ Προσπάθησα *όσο* περισσότερο μπορούσα.

συνδεσμικές εκφράσεις (δεν είναι ούτε σύνδεσμοι ούτε αντωνυμίες ούτε επιρρήματα): *την ώρα που, όσον καιρό, τη στιγμή που* κ.ά. (εισάγουν χρονικές προτάσεις):

- ▶ *Την ώρα που* φεύγαμε, άρχισε να βρέχει.
- ▶ *Όσον καιρό* λείπατε, εμείς ποτίζαμε τις γλάστρες σας.

■ Εξάρτηση δευτερεύουσας από δευτερεύουσα

- Σε όλα τα παραπάνω παραδείγματα οι δευτερεύουσες προτάσεις εξαρτώνται από κύριες· όμως, μια δευτερεύουσα ενδέχεται να εξαρτάται από άλλη δευτερεύουσα· στο παράδειγμα που ακολουθεί, η δευτερεύουσα πρόταση *όταν ξεκίνησε* εξαρτάται από την άλλη δευτερεύουσα *γιατί ήταν πολύ αργά*:
- ▶ Έφτασε νύχτα, γιατί ήταν πολύ αργά, *όταν ξεκίνησε*.

Ασύνδετο σχήμα

- Αναφέρθηκε παραπάνω ότι όμοιες προτάσεις (κύριες + κύριες, δευτερεύουσες + δευτερεύουσες) παρουσιάζονται η μία δίπλα στην άλλη ισοδύναμες («παρατάσσονται») και συνδέονται μεταξύ τους με παρατακτικούς συνδέσμους. Ωστόσο, ενδέχεται να παρουσιάζονται και χωρίς να συνδέονται με κανένα σύνδεσμο — απλώς χωρίζονται με κόμμα· αυτός ο τρόπος παρουσίασης των όμοιων προτάσεων ονομάζεται **ασύνδετο σχήμα**:
- ▶ Στην εκδρομή παίξαμε, γελάσαμε, τραγουδήσαμε, περάσαμε ωραία
 - ▶ Χόρευαν, πηδούσαν, τάραζαν τον κόσμο από τις φωνές

■ Στις παρακάτω περιόδους να συμπληρώσετε τους συνδέσμους που λείπουν και να βρείτε ποιό υπάρχει παράταξη και ποιό υπόταξη:

- α. Θέλω αγοράσω αυτοκίνητο, δεν έχω τα χρήματα χρειάζονται.
- β. Ο θιασάρχης είπε η παράσταση θα γίνει γεμίσει το θέατρο δε γεμίσει.
- γ. Αποφάσισα καταθέσω τα χρήματά μου στην τράπεζα, τα εξασφαλίσω.
- δ. Μου τηλεφώνησε από τη Μύκονο μου είπε περνάει ωραία.
- ε. Δεν πήγα εκδρομή, αρρώστησα ξαφνικά ο καιρός ήταν βροχερός.

■ Να προσδιορίσετε τον τρόπο με τον οποίο συνδέονται οι προτάσεις στα παρακάτω παραδείγματα (παράταξη, υπόταξη, ασύνδετο σχήμα), επισημαίνοντας παράλληλα τους συνδέσμους:

- α. Το είπε και ξαλάφρωσε και ένωσε πάλι κυρά και αρχόντισσα του τόπου.
- β. Τώρα είναι πρόεδρος, έχει κατάστημα, έχει αυτοκίνητο, έχει τρακτέρ, έχει ελιές.
- γ. Της έκαναν νοήματα, μα δεν το αποφάσιζαν να φύγουν.

Από Το τέλος της Γαλάτειας Σαράντη

- δ. Ζητούσα τη δική μου ψυχή, μα δεν την έβρισκα στο σχολείο.
- ε. ... έβλεπα ένα παιδί ολοζώντανο, με πηγαία ενδιαφέροντα..., να δοκιμάζει, να συνδυάζει, να επιχειρεί, να συγκεντρώνεται ώρες και μέρες σε δικά του προβλήματα, να διψά τη γνώση και το φως.

Από το *Ερμάμα σ' ένα φίλο* μου του Αλέξανδρου Δελμούζου

- στ. Πήρα το μαντίλι και σκούπιζα τα μάτια και τα μάγουλά μου, μα το δάκρυ δεν είχε στερεμό.
- ζ. Κύλησε ο καιρός, ήρθαν μέρες δύσκολες, άναψε πόλεμος στεριά και θάλασσα, κοπήκαν οι δουλειές, ο κόσμος σταμάτησε να χτίζει.
- η. Της εξήγησα πως το καρβέλι πια δε βγαίνει στη στεριά και άλλο δε μένει παρά (ενν. μένει) να ξενιτευτώ για χρόνια ή να μπω στα σφουγγαράδικα.

Στα παρακάτω ζεύγη προτάσεων να πραγματοποιήσετε υποτακτική σύνδεση, τοποθετώντας στο κενό τον κατάλληλο σύνδεσμο (ή άλλη λέξη) και χαρακτηρίζοντας κάθε φορά τη δευτερεύουσα πρόταση:

- α. Ομολογώ είσαι ανώτερος από μένα.
- β. Θέλω σε δω.
- γ. Φοβήθηκα χάσω το πλοίο.
- δ. Δεν είμαι βέβαιος έμαθε τίποτε.
- ε. Δεν έχω ιδέα πήγε ο Νίκος.
- στ. Μίλησε για την πατρίδα του, μας ήταν άγνωστη.
- ζ. Η συναυλία ματαιώθηκε, έβρεξε ξαφνικά.
- η. Η Έλλη έτρεχε, χάσει το τρένο.
- θ. Είναι τόσο καλός δάσκάλος, οι μαθητές κρέμονται από τα χείλη του.
- ι. Διαδόθηκε κέρδισες το λαχείο.
- ια. φύγει, συμφιλιώθηκε με τον αδερφό του.
- ιβ. θέλει η νύφη κι ο γαμπρός, τύφλα να 'χει ο πεθερός.
- ιγ. «Εμείς θα ζήσουμε, είμαστε φτωχοί».
- ιδ. Κάνει πολλή ζέστη, ήρθε ακόμη το καλοκαίρι.
- ιε. ξυπνήσεις έγκαιρα, θα σε πάρω μαζί μου.

Στα παρακάτω παραδείγματα να χαρακτηρίσετε το είδος κάθε δευτερεύουσας πρότασης:

- α. Αμφιβάλλω *αν* την επήρε είδηση κανένας άλλος από μένα.
- β. Υποσχέθηκε *πως* θα επιστρέψει.
- γ. Ανησυχούσε *μήπως* του ξέφυγε κανένα λάθος.
- δ. Μπορεί *να* επιτύχει υψηλότερες επιδόσεις.
- ε. *Όποιος* βιάζεται σκοντάφτει.
- στ. *Αφού* επιμένεις τόσο πολύ, θα σε ακολουθήσω.
- ζ. Ο κ. Ιωάννου οδηγούσε βιάστικά, *για να* προλάβει το αεροπλάνο.
- η. Ο παππούς μιλάει τόσο σιγά, ώστε δεν ακούγεται σχεδόν καθόλου.
- θ. Αυτό δεν καταλαβαίνω, *ποια* είναι η διαφορά μας.
- ι. Θα είμαι στο σταθμό, *πριν* ξημερώσει.
- ια. Κοίταξε *μην* κρυολογήσεις.
- ιβ. *Ενώ* διάβαζα, άκουγα μουσική.
- ιγ. Θα έρθω για μπάλα, *αφού* όμως πρώτα τελειώσω το διάβασμα.
- ιδ. *Μολοντί* μαζεύτηκαν πολλά σύννεφα, δεν έβρεξε.
- ιε. Τηλεφώνησέ μου, *μόλις* βρεις χρόνο.